

راهبردهای پیشگیری از جرم سرقت در سکونت گاه‌های

روستائی شهرستان زنجان^۱

سمیه قزلباش^۲، محسن کلانتری^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: نواحی روستائی کشور با مسائل و مشکلات اقتصادی و اجتماعی مختلفی مواجه‌اند که وقوع جرائم از جمله آن‌هاست. توسعه، خلاقیت و تحرک اجتماعی جوامع روستائی در گرو امنیت و آرامش است و مهم‌ترین شاخص امنیت پیشگیری از جرم است. هدف پژوهش حاضر بررسی چگونگی وقوع بزهکاری در نقاط روستائی شهرستان زنجان و تدوین راهبردهای پیشگیری از این جرائم است.

روش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه جمع‌آوری داده‌ها، توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش جرائم سرقت رخ داده در سکونت گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به تعداد ۲۹۳ روستا است. در بخش تدوین و انتخاب راهبردها مجموعه‌ای از نخبگان آگاه به موضوع (۳۲ نفر) مشارکت کردند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره تعیین اولویت با شباهت به راه‌حل مطلوب یا تاپسیس^۴ در نرم‌افزار متلب^۵ استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد شهرستان زنجان بیشترین میزان رخداد جرائم سرقت را در استان داشته و ۳۲/۱۹ درصد جرائم سرقت روستائی استان در این شهرستان رخ داده است. سرقت از اماکن مهم‌ترین سرقت رخ داده در نقاط روستائی شهرستان با ۵۳/۶۶ درصد کل جرائم بوده است.

نتایج: نتایج پژوهش نشان می‌دهد براساس ۵ معیار تعیین شده برای ارزش‌گذاری راهبردها شامل اهمیت از منظر پیشگیری، کارایی و اثربخشی در پیشگیری از جرائم روستائی و بودجه و هزینه‌و زمان مورد نیاز برای اجرا، راهبردهای بخش آموزش و آگاه‌سازی با کسب بالاترین امتیاز در فن تاپسیس، اثربخش‌ترین رویکرد در زمینه پیشگیری از جرائم روستائی این شهرستان است.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری از بزهکاری، تصمیم‌گیری چندمعیاره، تاپسیس، سکونت گاه‌های روستائی، زنجان

استناد: قزلباش، سمیه؛ کلانتری، محسن (یاپیز، ۱۳۹۸). راهبردهای پیشگیری از جرم سرقت در سکونت گاه‌های روستائی شهرستان زنجان. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت/انتظامی*، ۱۴(۳)، ۴۰۷-۴۲۲.

۱. این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی انجام شده در دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان زنجان است.

۲. دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری. گروه جغرافیا و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی. تهران. رایانامه:

s_ghezelbash@sbu.ac.ir

۳. دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری. گروه جغرافیا و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی. تهران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

mohsenkalantari@znu.ac.ir

4. TOPSIS

5. MATLAB

مقدمه

یکی از مسائلی که امروزه جوامع با آن مواجه هستند، رشد بزهکاری است. جرم و ترس از جرم به طور جدی می‌تواند پایداری یک جامعه را تضعیف کند. احساس ناامنی در محیط و نگرانی ناشی از آن تمامی فعالیت‌های انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. سکونت‌گاه‌های روستائی کشور با وجود اینکه همواره به عنوان محدوده‌های امن شناخته شده‌اند اما بررسی‌ها نشان می‌دهد در محیط‌های روستائی نیز ناهنجاری‌هایی به چشم می‌خورد (رضوانی، زارع، فرهادی و نیک‌سیرت ۱۳۹۰؛ مطیعی لنگرودی، فرهادی و زارع، ۱۳۹۲؛ حجابیان و قنبری، ۱۳۹۲؛ رحمانی، سعیدی، کارگر و اصانلو، ۱۳۹۵؛ قاسمی‌نژاد، حسنونند و قلی‌زاده، ۱۳۹۶). مناطق روستائی کشور در مجموع با مسائل و مشکلات فراوانی مواجه‌اند که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به فقر یا تأمین نشدن نیازهای اساسی، نابرابری در جوامع روستائی، مهاجرت‌های روستائی فزاینده و تخلیه جمعیتی روستاها، آسیب‌پذیری شدید در برابر سوانح و مخاطرات طبیعی، بیکاری و کمبود فرصت‌های شغلی، محرومیت و پایین بودن سطح رفاه اجتماعی اشاره کرد. اندیشمندان معتقدند بروز تنش در این جوامع تحت تأثیر انزوا، تنش‌های روانی ناشی از فشارهای اقتصادی، ناتوانی برای پنهان شدن در جوامع یکپارچه، کمبود امکانات سرگرم‌کننده و به‌ویژه جرم و اعتیاد است (وودز^۱، ۲۰۰۵، ص ۲۳۸). ارتکاب جرم در نواحی روستایی هرچند نسبت به نواحی شهری کمتر شیوع دارد با این وجود امروزه به یکی از مسائل اساسی در نواحی روستایی تبدیل شده است (مک کولاگ^۲، ۱۹۹۹، ص ۲۹). با توجه به اینکه بررسی‌ها نشان می‌دهد امروزه گرایش به ارتکاب بزهکاری در جوامع روستایی افزایش یافته است و از آنجا که وقوع انواع جرم، تأثیرات منفی و ناگواری بر توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی این جوامع دارد، توجه به پیشگیری از رخداد جرائم در نقاط روستائی ضروری به نظر می‌رسد.

منظور از پیشگیری مجموعه اقدام‌های سیاست جنایی به استثنای اقدامات کیفری است که غایت و هدف آن یا حداقل بخشی از آن محدود کردن امکان وقوع جرائم از طریق غیرممکن کردن ارتکاب جرم است (ساداتی، ۱۳۹۰، ص ۲). اهمیت و کارآمدی پیشگیری، همواره توجه صاحب‌نظران نظام‌های جزایی و حوزه سیاست جنایی را به خود جلب کرده است. تجربه‌های درازمدت نظام‌های کیفری و هم‌چنین

1. Woods

2. McCullagh

یافته‌های تجربی چند دهه اخیر نشان می‌دهد که در صورت اجرای صحیح، پیشگیری راه‌حلی به مراتب کارآمدتر و مؤثرتر از مقابله است (هوم آفیس^۱، ۲۰۱۶، ص ۶).

با توجه به اهمیت پیشگیری از جرم، کشورهای مختلف در حال حاضر به‌طور ویژه تدوین راهبردها، سیاست‌گذاری و مدیریت پیشگیری از بزهکاری را مورد توجه قرار داده‌اند و راهبردهای گوناگونی در زمینه پیشگیری از بزهکاری مطرح شده است (بابایی و انصاری، ۱۳۹۳، ص ۳۳). رویکردهای مختلف پیشگیری از بزهکاری از نظر تمرکز مداخله، انواع فعالیت‌هایی که انجام می‌شود، چگونگی طراحی این فعالیت‌ها برای دستیابی به نتایج مطلوب و سازوکارهای مورد استفاده متفاوت است (ساتون، چرنی و وایت^۲، ۲۰۰۸، ص ۱۲). درک رویکردهای مختلف برای پیشگیری از جرم و دلیل منطقی و نظری آنها برای توسعه برنامه‌ها و طرح‌های مؤثر پیشگیری از جرم بسیار مهم است (ودرین و ایندرا^۳، ۲۰۰۴، ص ۴؛ هومل^۴، ۲۰۰۹، ص ۲-۳). رویکرد محیطی که شامل فنون پیشگیری وضعی از جرم و ابتکارات گسترده‌تر برنامه‌ریزی شهری است به دنبال اصلاح محیط فیزیکی برای کاهش فرصت‌های وقوع جرم است (کرافورد^۵، ۲۰۰۷، ص ۸۶۹؛ هوگز و راو^۶، ۲۰۰۷، ص ۳۱۸). رویکرد اجتماعی به دلایل مهم اجتماعی و اقتصادی جرم و جنایت در جامعه (به‌عنوان نمونه نبود انسجام اجتماعی، دسترسی محدود به مسکن، اشتغال، آموزش و خدمات درمانی) و محدود کردن آزادی مجرمان با انگیزه متمرکز شده و شامل مدل‌های پیشگیری توسعه‌ای و توسعه جامعه است (هوپ^۷، ۱۹۹۵، ص ۲۵). رویکرد عدالت کیفری نیز بر برنامه‌های مختلف ارائه شده توسط پلیس، دادگاه‌ها و اصلاحات با هدف جلوگیری از اقدام مجدد افرادی که در گذشته مرتکب جرم شده‌اند تمرکز دارد (اکوسوک^۸، ۲۰۰۲، ص ۳).

این پژوهش بر آن است تا چگونگی رخداد جرائم در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان را مورد بررسی قرار دهد و راهبردهای مناسب جهت برای از این آسیب‌ها را تدوین و اولویت‌بندی کند. شهرستان زنجان که شهر زنجان، مرکز استان را در خود جای داده است، بزرگ‌ترین شهرستان استان هم از نظر مساحت (۳۰ درصد) و هم از نظر جمعیت (۵۰ درصد) است. این شهرستان از سهم جمعیت

1. Home Office

3. Weatherburn and Indermaur

5. Crawford

7. Hope

2. Sutton, Cherney, and White

4. Homel

6. Hughes and Rowe

8. United Nations Economic and Social Council (ECOSOC)

روستائی قابل توجهی برخوردار است (۲۵ درصد جمعیت روستائی استان) (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). سکونت‌گاه‌های روستائی این شهرستان با وجود نزدیکی به شهر زنجان به‌عنوان بزرگ‌ترین شهر و مرکز اداری و سیاسی این شهرستان محرومیت شدیدی را تجربه می‌کنند (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۸۸). امروزه تصمیم‌گیری در محیط‌های پیچیده ناپایدار یکی از مسائل بسیار مهم در مدیریت نوین به‌شمار می‌رود. در این موارد تصمیم‌گیرنده با گزینه‌هایی متفاوت تحت معیارهای مختلفی که از محیط داخلی یا خارجی متأثر می‌شوند روبرو است. در این موارد مدل‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره^۱ به‌عنوان یکی از ابزارهای کارا برای تصمیم‌گیری، مناسب به نظر می‌رسد. با توجه به ویژگی‌های جوامع روستائی و همچنین دامنه گسترده راهبردهای پیشگیری از جرم، در پژوهش حاضر از مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس^۲ برای اولویت‌بندی راهبردهای پیشگیری از جرم در مناطق روستائی استفاده شد. بنابراین پژوهش حاضر بر آن است تا ضمن بررسی مهم‌ترین مسائل جوامع روستائی شهرستان زنجان در حوزه‌بزهکاری، راهبردهای مناسب برای پیشگیری از جرائم در مناطق روستائی این شهرستان را تبیین کند.

پیشینه: پژوهش در زمینه وقوع جرم و جنایت در نواحی روستایی به‌عنوان یک موضوع خاص کمتر مورد توجه جامعه علمی جهان و به‌ویژه ایران بوده است و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه و به‌ویژه در کشورمان اندک است. رفان^۳ (۱۹۹۹)، وایشایت و دونرمیر^۴ (۲۰۰۰)، لیتل، پانلی و کراک^۵ (۲۰۰۵) جوسکا و پاولیکاس^۶ (۲۰۰۶)، شاو^۷ (۲۰۰۶) از جمله نخستین پژوهشگرانی هستند که به موضوع جرائم روستایی پرداخته‌اند. مک‌کاولسند و ویویان^۸ (۲۰۱۰) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که در سکونت‌گاه روستائی با درصد بالاتر جمعیت بومی محلی در مقایسه با روستای دیگری که دارای بافت قومی متنوع است، میزان رخداد جرم پایین‌تر است. اسکات و هاگ^۹ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به این

1. Multi Criteria Decision Making (MCDM)

2. Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution (TOPSIS)

3. Rephann

4. Weisheit, & Donnermeyer

5. Little, Panelli, & Kraack

6. Juska & Paulikas

7. Shaw

8. McCausland & Vivian

9. Scott & Hogg

نتیجه رسیدند که در یک اجتماع خاص، قدمت و مفهوم «اجتماع» در تعیین فعالیت‌های افراد یا گروه‌ها مهم است زیرا بر ویژگی‌های جرم و جنایت در محیط‌های مشخص تأثیرگذار است. جوزف^۱ (۲۰۱۵) در پژوهش خود پنج حوزه کلیدی در جرم‌شناسی روستائی، از جمله جرم و جنایت کشاورزی، جرم و جنایت زیست‌محیطی، مواد مخدر، خشونت و ادبیات جرم و جنایت را مورد بررسی قرار داد. دکزردی^۲ (۲۰۱۵) در مطالعه خود به بررسی ادبیات فمینیستی موجود در جرائم روستائی و واکنش‌های اجتماعی به آن‌ها و مسیرهای جدید در توسعه جرم‌شناسی فمینیستی روستائی پرداخته است.

پژوهش در زمینه بزهکاری در مناطق روستائی کمتر مورد توجه پژوهشگران کشور بوده است و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه انگشت‌شمار است. رضوانی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که میزان سرقت دام از سال ۱۳۸۴ در بخش چهاردولی شهرستان قروه سیر صعودی داشته است. راه مناسب و دسترسی آسان به روستاها، افزایش برخی ناهنجاری‌های اجتماعی چون اعتیاد، نبود نگهبان‌های محلی و کمبود پاسگاه‌های انتظامی از عوامل مؤثر بر افزایش میزان سرقت‌ها بوده است. نتایج پژوهش مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۲) نشان می‌دهد مهم‌ترین علت اعتیاد در نواحی روستائی در دهستان چهاردولی غربی شهرستان قروه، از بین رفتن فرهنگ‌های سنتی روستائی است که به دلیل نبود برنامه در زمینه گذران اوقات فراغت در روستا و رشد فناوری و ماشینی شدن امور کشاورزی است. نتایج پژوهش شهریاری (۱۳۹۵) نشان می‌دهد عوامل اجتماعی نقش مهم‌تری نسبت به عوامل اقتصادی، محیطی و ویژگی‌های فردی در اعتیاد افراد در سیستان دارد. اصغری لقمجانی و حیدری (۱۳۹۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مشکلات اقتصادی از جمله بیکاری و تورم از عوامل اساسی در افزایش جرم در نواحی روستائی دهستان ادیمی توابع شهر نیمروز است که خود ناشی از مشکلات کمبود آب در فعالیت‌های کشاورزی و از بین رفتن مبادلات تجاری به دلیل بسته شدن مرزهاست. نتایج پژوهش قاسمی نژاد و همکاران (۱۳۹۶) نشان می‌دهد ته‌نشست‌های فکری-فرهنگی جامعه همچون طایفه‌گرایی و ناموس‌پرستی همواره نقش بسزایی در بروز نزاع‌ها در مناطق روستائی شهرستان سلسله داشته است. بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده در زمینه پیشگیری از جرائم روستائی

1. Joseph

2. DeKeseredy

در کشور نشان می‌دهد تاکنون پژوهشی در موضوع جرائم روستائی از منظر پیشگیری انجام نشده است و پژوهش حاضر از این حیث واجد نوآوری است.

مبانی نظری: پیشگیری از وقوع جرم از زمانی که وقوع جرم به‌عنوان یک پدیده اجتماعی-انسانی در جوامع بشری وجود داشته مورد توجه بوده است (عشایری و نامیان، ۱۳۹۸، ص ۳۴). پیشگیری از جرم، راهبرد اصلی سیاست جنایی برای مهار و مدیریت مسائل مجرمانه است (نیازپور، ۱۳۹۳، ص ۲۵) یا راهبردی اساسی در حوزه کنترل اجتماعی است که دربردارنده مجموعه راهکارهای مستقیم و غیرمستقیم با هدف ایجاد امکانات و موقعیت بازدارنده از وقوع جرم و کج روی است (علی‌وردی‌نیا، ۱۳۹۳، ص ۱۲). پیشگیری از جرم، ازجمله روش‌های غیرکیفری است که پیش از ارتکاب جرم پیش‌بینی و تدارک می‌شود و هدف آن محدود کردن موقعیت‌های ارتکاب جرم است (شایگان، ۱۳۹۵، ص ۴۶). بر این اساس پیشگیری از وقوع جرم به طیف وسیعی از راهبردها اطلاق می‌شود که توسط افراد، جوامع، مشاغل، سازمان‌های غیردولتی و کلیه سطوح دولت برای هدف قراردادن عوامل مختلف اجتماعی و محیطی انجام می‌شود که خطر جرم و بی‌نظمی را افزایش می‌دهد (ون دیک و دوارد^۱، ۱۹۹۱، ص ۴۸۳). رویکردها و برنامه‌های مختلف پیشگیری از جرم را می‌توان در چهار دسته اصلی به شرح زیر قرار داد: (یو.ان.او.دی. سی^۲، ۲۰۱۰، ص ۱۲-۱۵).

الف) پیشگیری از وقوع جرم از طریق توسعه اجتماعی^۳ (والتر^۴، ۱۹۸۴): این گروه طیف وسیعی از برنامه‌های اجتماعی، آموزشی و بهداشتی را شامل می‌شود که ازجمله آن می‌توان به برنامه‌های پشتیبانی و مهارتی برای کودکان یا خانواده‌های در معرض خطر اشاره کرد. این برنامه‌ها دانش آموزان را با دانش و مهارت‌هایی آشنا می‌کند که به آنها کمک می‌کند تا در تعامل با دیگران به طور مؤثر برخورد کنند. بنابراین، فرد با نظم و انضباطی بهتر ظاهر می‌شود و برای برقراری ارتباط و حل مشکلات روزمره زندگی مجهزتر است. نتیجه کلی این رویکرد ایجاد جامعه سالم‌تر و ایمن‌تر از طریق پیشگیری از وقوع جرم است (رالینسون^۵، ۲۰۰۴، ص ۶). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که این رویکرد قادر به مبارزه با علل اصلی جرم است که شامل فقر،

1. Van Dijk & De Waard

2. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

3. Crime prevention through social development (CPSD)

4. Waller

5. Rawlinson

بی‌سوادی، بیکاری، بی‌خانمانی، فرزندپروری ضعیف و بزهکاری‌های خردسالان است (هستینگز^۱، ۲۰۰۷).
ب) پیشگیری از جرم جامعه‌محور^۲: در این رویکرد به جای تمرکز بر افراد، مناطقی هدف قرار می‌گیرند که خطر درگیری در جرم یا قربانی شدن زیاد باشد. از جمله مناطقی که مشکلات اقتصادی و اجتماعی در آنها متمرکز شده و محرومیت شدیدی از نظر زیرساخت‌ها، خدمات و ثروت یا نبود انسجام اجتماعی دارند (مانند زاغه‌ها و سکونت‌گاه‌های غیررسمی یا حومه شهرها). برنامه‌های این رویکرد بر افزایش احساس امنیت و امنیت ساکنان جوامع خاص، برای پاسخ‌گویی به نگرانی‌های جامعه و مشکلات وارده بر مردم در اثر جرم و افزایش خدمات و سرمایه‌های اجتماعی یا انسجام اجتماعی در جامعه تمرکز دارد (یو.ان.او.دی.سی، ۲۰۱۰، ص ۱۲-۱۵).

ج) پیشگیری وضعی از جرم^۳ (کلارک^۴، ۱۹۹۵): این رویکرد بر نگرش‌هایی تأکید دارد که هدف آنها کاهش فرصت برای ارتکاب جرم، افزایش خطرات و هزینه‌های گرفتار شدن و به حداقل رساندن مزایا است. پیشگیری وضعی به‌عنوان یک نظریه علمی برای کاهش جرم بر بکارگیری تدابیر مناسب و بکارگیری اقدامات لازم به‌منظور کاهش فرصت‌ها و موقعیت‌هایی که موجب رفتار بزهکارانه می‌شود و همچنین تغییر رابطه بین بزهکار و بزه‌دیده تأکید دارد (اسمیت^۵ و کلارک، ۲۰۱۲، ص ۲۹۱-۳۱۵).

د) برنامه‌های بازگرداندن مجرمان به زندگی اجتماعی^۶: پیشگیری از وقوع جرم در این دسته بر کلیه برنامه‌های مرتبط با کودکان، جوانان یا بزرگسالانی که در گذشته با سیستم دادرسی کیفری درگیر بوده‌اند تمرکز دارد. بزهکاران سابقه‌دار بیشتر در معرض بزهکاری مجدد قرار دارند زیرا در گذشته قانون را نقض کرده‌اند، فرصت‌ها و مهارت‌های کمی برای زندگی مشروع دارند و ممکن است با سایر مجرمان و شیوه‌های زندگی مجرمانه پیوندهای محکمی برقرار کنند. فراهم کردن مهارت‌های زندگی و شغلی در آنها، آموزش، معرفی شیوه‌های زندگی جایگزین و مانند آن، راهکارهایی برای کمک به بازگشت مجدد آنهاست.

تصمیم‌گیری چندمعیاره^۷: تصمیم‌گیری شامل بیان درست اهداف، تعیین راه‌حل‌های مختلف و ممکن، ارزیابی امکان‌پذیری آنان، ارزیابی عواقب و نتایج ناشی از اجرای هر یک از راه‌حل‌ها و بالاخره انتخاب و

1. Hastings

3. Situational crime prevention

5. Smith

7. Multiple Criteria Decision Making

2. Community-based crime prevention (CBCP)

4. Clarke

6. Reintegration programs

اجرای آن است. ماهیت چندمعیاره بودن تصمیم‌گیری و گروهی بودن آن در فرآیند ارزیابی و انتخاب و همچنین وجود مشکلاتی چون فقدان اطلاعات کامل و به‌روز، کم‌تجربه بودن تصمیم‌گیران در کشورهای درحال توسعه در درک مسائل محیطی، فناوری و بررسی نکردن تأثیرات متقابل عوامل مختلف، بر ماهیت و توانایی درک اهمیت عوامل و گزینه‌ها اثر گذاشته و موجب پیچیدگی موضوع و ایجاد چالش در انتخاب راه‌حل‌ها و فناوری‌های مناسب شده است (محمدمرادی و اخترکاو، ۱۳۸۸، ص ۱۱۴). در دهه‌های اخیر توجه پژوهشگران معطوف به مدل‌های چندمعیاره برای تصمیم‌گیری‌های پیچیده شده است. در این‌گونه تصمیم‌گیری‌ها چندین شاخص یا هدف که گاه با هم متضاد هستند در نظر گرفته می‌شوند (ژو و یانگ^۱، ۲۰۰۱، ص ۳). طی سال‌های اخیر روش‌های مختلفی چون روش تحلیل سلسله مراتبی^۲، تکنیک فرایند تحلیل شبکه^۳، روش تخصیص خطی^۴، روش وزن‌دهی افزایشی ساده^۵، روش ویکور^۶ و تکنیک تعیین اولویت با شباهت به راه‌حل مطلوب یا تاپسیس برای تصمیم‌گیری چندمعیاره توسط پژوهشگران پیشنهاد شده است.

روش تاپسیس (هوانگ و یون^۷، ۲۰۱۲) از جمله فنون مورد استفاده در تصمیم‌گیری چندمعیاره است. در این روش تصمیم‌گیری تعدادی گزینه و تعدادی معیار برای تصمیم‌گیری وجود دارد که باید با توجه به معیارها، گزینه‌ها رتبه‌بندی شوند و یا اینکه به هر یک از آن‌ها یک نمره کارایی اختصاص داده شود. فلسفه کلی روش تاپسیس این است که با استفاده از گزینه‌های موجود، دو گزینه فرضی تعریف می‌شوند. یکی از این گزینه‌ها مجموعه‌ای است از بهترین مقادیر مشاهده شده در ماتریس تصمیم‌گیری. این گزینه در اصطلاح مطلوب مثبت (بهترین حالت ممکن) نامیده می‌شود. ضمن اینکه یک گزینه فرضی دیگر تعریف می‌شود که شامل بدترین حالت‌های ممکن باشد. این گزینه مطلوب منفی نام دارد. معیارها می‌توانند دارای ماهیت مثبت یا منفی باشند، همچنین واحد اندازه‌گیری آن‌ها نیز می‌تواند متفاوت باشد. معیار محاسبه نمرات در روش تاپسیس این است که گزینه‌ها تا حد امکان به گزینه مطلوب مثبت نزدیک و از گزینه مطلوب منفی دور باشد. بر این اساس یک نمره برای هر گزینه محاسبه می‌شود و گزینه‌ها مطابق

1. Xu & Yang

2. Analytic Hierarchy Process (AHP)

3. Analytical Network Process (ANP)

4. Linear Assignment Method (LAM)

5. Simple Additive Weighting (SAW)

6. VIKOR

7. Hwang & Yoon

این نمرات رتبه‌بندی می‌شوند. بنابراین گزینه بهینه، گزینه‌ای است که کمترین فاصله از راه‌حل مطلوب و در عین حال دورترین فاصله از راه‌حل مطلوب منفی دارد. به عبارتی در رتبه‌بندی گزینه‌ها به روش تاپسیس گزینه‌هایی که بیشترین تشابه را با راه‌حل مطلوب داشته باشند، رتبه بالاتری کسب می‌کنند.

روش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و به روش توصیفی، تحلیلی انجام شد. جامعه آماری پژوهش مجموعه جرائم سرقتی است که در سال ۱۳۹۶ در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به تعداد ۲۹۳ روستا به وقوع پیوسته است. این آمار از فرماندهی انتظامی استان زنجان دریافت شده است. در بخش تدوین و انتخاب راهبردها نیز ۳۲ نفر از صاحب‌نظران و نخبگان آگاه به موضوع مشارکت کردند. در این پژوهش برای بررسی چگونگی رخداد جرائم سرقت در مناطق روستائی شهرستان زنجان از روش تمام‌شمار استفاده شد. در بخش انتخاب نخبگان و صاحب‌نظران به منظور تدوین راهبردها و ارزیابی آن‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. برای نظرسنجی از نخبگان از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی صوری و محتوایی توسط ۵ نفر از نخبگان تأیید شد و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ $0/71$ به دست آمد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش تاپسیس استفاده شد. به منظور تشکیل پایگاه داده مربوط به جرائم از نرم‌افزار اکسل^۱ و برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در روش تاپسیس از نرم‌افزار متلب^۲ استفاده شد. مراحل انجام روش تاپسیس با استفاده از لایه‌های اطلاعاتی شاهد به قرار زیر است (عابدی و نوروزی، ۲۰۱۶، ص ۳۳ و ۳۴):

گام نخست: تشکیل ماتریس تصمیم؛ در این تکنیک با استفاده از n معیار به ارزیابی m گزینه پرداخته می‌شود؛

گام دوم: تعیین وزن‌های مناسب (W_j) برای هر معیار با استفاده از روش‌های معرفی شده مختلف؛
گام سوم: محاسبه ماتریس تصمیم‌گیری نرمال شده؛ مانند سایر روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره ماتریس تصمیم باید نرمال شود.

1. Excel

2. MATLAB (R2019a 9.6.0.1174912 Update 5 x64)

گام چهارم: محاسبه ماتریس نرمال شده وزن دار (Vij) با ضرب ماتریس تصمیم‌گیری نرمال شده در وزن‌های اختصاص یافته؛

گام پنجم: تعیین مطلوب مثبت و منفی؛

گام ششم: محاسبه اندازه‌های جداسازی^۱ با استفاده از فواصل اقلیدسی؛

گام هفتم: محاسبه رابطه نزدیکی از هر جایگزین به مطلوب مثبت.

یافته‌ها

چگونگی رخداد انواع جرائم سرقت در نقاط روستائی شهرستان زنجان: بررسی چگونگی توزیع رخداد جرائم سرقت در شهرستان‌های استان زنجان نشان می‌دهد، بیشترین میزان رخداد جرائم سرقت در استان زنجان به شهرستان زنجان با ۶۵/۳۵ درصد کل جرائم سرقت مربوط است. همچنین حدود ۶۸/۷۳ درصد جرائم سرقت رخ داده در نقاط شهری استان و ۳۲/۱۹ درصد جرائم سرقت در نقاط روستائی در شهرستان زنجان رخ داده است. همچنین حدود ۹۵/۴۵ درصد جرائم سرقت این شهرستان در نقاط شهری آن و ۴/۵۵ درصد آن در نقاط روستائی رخ داده است. در نقاط شهری شهرستان زنجان سهم سرقت‌های مهم از مجموع سرقت‌ها ۲۴/۰۱ درصد و سهم سرقت‌های خرد ۷۵/۹۹ درصد است، اما این نسبت‌ها در نقاط روستائی شهرستان اندکی متفاوت است، زیرا سرقت‌های مهم در نقاط روستائی این شهرستان ۱۱/۳۸ درصد از مجموع و سرقت‌های خرد ۸۸/۶۲ درصد از مجموع کل سرقت‌ها بوده است. مهم‌ترین جرم رخ داده در نقاط روستائی شهرستان زنجان سرقت از اماکن با ۵۳/۶۶ درصد کل جرائم سرقت بوده است. در صورتی که در نقاط شهری شهرستان زنجان سرقت از داخل خودرو بیشترین فراوانی را (۲۵/۰۵ درصد) داشته است. در جدول ۱، درصد وقوع انواع جرائم سرقت در استان و شهرستان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستائی مورد مقایسه قرار گرفته است.

جدول ۱. مقایسه درصد وقوع انواع جرائم سرقت در استان و شهرستان زنجان به تفکیک نقاط شهری و روستائی

شهرستان زنجان				استان		انواع سرقت	
روستائی		شهری		روستائی	شهری		
سهم از استان	سهم از شهرستان	سهم از استان	سهم از شهرستان				
۳۱/۰۳	۷/۳۲	۶۳/۰۲	۸/۵۴	۸/۵۸	۹/۱۴	منزل	سرقت‌های مهم
۰	۰	۷۱/۷۴	۲/۰۸	۰/۵۹	۱/۹۵	مغازه	
۰	۰	۶۳/۶۴	۰/۸۸	۰	۰/۹۳	قاب‌زنی	
۴۴/۴۴	۳/۲۵	۸۲/۸۳	۷/۷۵	۲/۶۶	۶/۳۱	خودرو	
۲۰	۰/۸۱	۴۴/۰۲	۴/۷۶	۱/۴۸	۷/۲۹	موتورسیکلت	
۳۱/۱۱	۱۱/۳۸	۶۳/۱۸	۲۴/۰۱	۱۳/۳۱	۲۵/۶۲	جمع سرقت‌های مهم	
۶۹/۲۳	۷/۳۲	۸۵/۳۹	۲۵/۰۵	۳/۸۵	۱۹/۷۸	داخل خودرو	سرقت‌های خرد
۲۸/۵۷	۱/۶۳	۷۳/۸۲	۱۰/۸۴	۲/۰۷	۹/۹	وسایل و قطعات خودرو	
۷۵	۲/۴۴	۸۳/۶	۸/۳۵	۱/۱۸	۶/۷۳	کش روزنی	
۱۰۰	۰/۸۱	۹۱/۶۷	۰/۶۹	۰/۳	۰/۵۱	جیب‌بری	
۱۵/۷۹	۲/۴۴	۳۹/۲۹	۱/۰۴	۵/۶۲	۱/۷۸	احشام	
۰	۰	۸۰	۰/۱۳	۰	۰/۱۱	سرقت پلاک موتورسیکلت	
۳۳/۳۳	۰/۸۱	۶۱/۲۵	۱/۵۴	۰/۸۹	۱/۷	سرقت پلاک خودرو	
۳۹/۷۶	۵۳/۶۶	۵۷/۱	۱۶/۲۳	۴۹/۱۱	۱۹/۱۶	اماکن	
۳۰	۱۹/۵۱	۵۵/۶۴	۱۲/۱۳	۲۳/۶۷	۱۴/۷	سایر سرقت‌ها	
۳۷/۲	۸۸/۶۲	۶۸/۸۹	۷۵/۹۹	۸۶/۶۹	۷۴/۳۸	جمع سرقت‌های خرد	
۳۶/۳۹	۱۰۰	۶۷/۴۳	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع کل	

منبع: فرماندهی انتظامی استان زنجان، ۱۳۹۷

تدوین راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی: در این بخش به تدوین راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان زنجان پرداخته شده است. بر این اساس در ابتدا براساس مجموعه شرایط و وضعیت ارتکاب جرائم روستائی و مطالعات اسنادی، مهم‌ترین راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی احصاء شده است و سپس با نظرسنجی از صاحب‌نظران و نخبگان مرتبط به ارزش‌گذاری و اولویت‌بندی این راهبردها در پیشگیری از جرائم روستائی براساس روش تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس اقدام شد. اولویت‌بندی راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان زنجان به روش یادشده در ۶ گام به شرح زیر انجام شد:

گام نخست: احصاء راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی: راهبردهای حاکم بر پیشگیری و کاهش

نرخ جرائم روستائی در سه سطح احصاء شد:

- راهبردهای تشخیص و شناسایی برای پیشگیری از بزهکاری: یکی از مهم‌ترین گام‌های پیشگیری از جرائم روستائی اقدامات مربوط به شناسایی و تشخیص دقیق نوع آسیب‌ها و عوامل آن است. راهبردهای تشخیص و شناسایی در پیشگیری از جرائم روستائی در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به شرح زیر است:
- طراحی و ساخت نظام جامع اطلاعات وقوع جرم در مناطق روستائی به تفکیک نوع و میزان بزهکاری، میزان خسارت وارده و ارزش اموال و دارایی‌های هدف بزهکاری (راهبرد ۱-۱)؛
- تولید و به‌هنگام‌سازی پایگاه داده مکانی و وضعیت، نوع و میزان جرائم در مناطق روستائی (راهبرد ۲-۱)؛
- تحلیل روندهای ارتکاب بزهکاری در سکونت‌گاه‌های روستائی در دوره‌های زمانی مختلف (راهبرد ۳-۱)؛
- انتشار و ارائه گزارش دقیق از مراحل مختلف فرایند پیشگیری از جرم (آسیب‌شناسی، تهیه و اجرای طرح پیشگیری از جرم، نظارت و ارزیابی) (راهبرد ۴-۱)؛
- شناسایی و احصاء روستاهای دارای وضعیت بحرانی از حیث وقوع جرم براساس نوع جرم، بزه‌دیدگان، اموال و اشیاء هدف بزهکاری و بزهکاران (راهبرد ۵-۱)؛
- تحلیل چرایی و چگونگی ارتکاب جرائم و شناسایی و اولویت‌بندی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر در وقوع بزهکاری در روستاهای دارای وضعیت بحرانی رخداد جرم (راهبرد ۶-۱)؛
- شناسایی و اولویت‌بندی عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و جامعه مؤثر بر رخداد آسیب‌های اجتماعی در سکونت‌گاه‌های روستائی (راهبرد ۷-۱)؛
- شناسایی اهداف مجرمانه دارای بیشترین جذابیت در محیط‌های روستائی به‌منظور شناسایی بازارهای خرید و فروش اموال مسروقه و پیشگیری از آن (راهبرد ۸-۱).
- راهبردهای سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی برای پیشگیری از بزهکاری: در راهبردهای این بخش با توجه به نوع آسیب، سیاست‌ها، برنامه‌ها و تصمیم خاص آن اتخاذ می‌شود و پیامدهای مثبت و منفی هر کدام از اقدامات تعیین می‌شود. راهبردهای سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی در پیشگیری

از جرائم روستائی در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به شرح زیر است:

- طراحی نظام جامع پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۱-۲)؛
 - تدوین سازوکار و دستورالعمل افزایش تعامل پلیس با مردم به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۲-۲)؛
 - تدوین سازوکار و دستورالعمل افزایش تعامل پلیس با سازمان‌های مردم‌نهاد به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۳-۲)؛
 - تدوین دستورالعمل افزایش تعامل پلیس با مراکز آموزشی و پرورشی به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۴-۲).
 - راهبردهای اجرا و ارزیابی برای پیشگیری از بزهکاری: راهبردهای اجرا و ارزیابی در پیشگیری از بزهکاری خود شامل سه نوع راهبرداست.
- (الف) راهبردهای آگاه‌سازی:** راهبردهای آگاه‌سازی در پیشگیری از جرائم روستائی در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به شرح زیر است:
- اطلاع‌رسانی و آموزش همگانی و تقویت ارتباط دوسویه پلیس و مردم به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۱-۱-۳)؛
 - ارائه آموزش‌های هدفمند به منظور توانمندسازی روستائیان برای مقابله با بزهکاری و پیشگیری از به دام افتادن آن‌ها در شرایط بزه‌دیدگی (راهبرد ۲-۱-۳)؛
 - اعزام افسران و کارشناسان پلیس به سکونت‌گاه‌های روستائی با میزان بالای رخداد جرم به منظور افزایش سطح آگاهی مردم (راهبرد ۳-۱-۳)؛
 - تولید کتاب، بروشور، فیلم، مستند و محصولات چندرسانه‌ای برای آشنایی مردم با مقوله بزهکاری و امنیت (راهبرد ۴-۱-۳)؛
 - برگزاری کارگاه‌های آموزشی در حوزه حفاظت از اموال و دارایی‌ها به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۵-۱-۳).

(ب) راهبردهای مداخله: راهبردهای مداخله در پیشگیری از جرائم روستائی در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به شرح زیر است:

- جلب اعتماد و مشارکت مردم و همیاری روستائیان با پلیس به منظور پیشگیری از جرائم روستائی (راهبرد ۳-۲-۱)؛
 - ایجاد نهادهایی با عنوان همیار پلیس برای برقراری ارتباط بین روستائیان و پلیس در اهداف پیشگیرانه (راهبرد ۳-۲-۲)؛
 - افزایش سطح تعلق مردم به اموال و دارایی‌های عمومی یا قلمروپایی (راهبرد ۳-۲-۳)؛
 - ایجاد ممنوعیت و محدودیت دسترسی برای حضور افراد غریبه در محیط‌های روستائی (راهبرد ۳-۲-۴)؛
 - افزایش نظارت‌های رسمی از طریق برقراری برنامه‌های گشت انتظامی در روستاهای دارای رخداد جرم بالا (راهبرد ۳-۲-۵)؛
 - افزایش میزان نظارت طبیعی روستائیان از طریق بهبود روشنایی، حذف یا کاهش مسیرهای کم رفت و آمد و کور در معابر و ارتقاء شعاع دید (راهبرد ۳-۲-۶)؛
 - ارتقای نظارت رسمی با استفاده از تجهیزات الکترونیکی کنترل و پایش و سامانه‌های هوشمند و خودکار حفاظتی (دوربین مدار بسته، آژیر، تجهیزات فنی ۶ و نگهبان) (راهبرد ۳-۲-۷)؛
 - قاعده‌مند کردن و صدور مجوز برای خرید و فروش اموال دست دوم (راهبرد ۳-۲-۸)؛
 - تحت نظارت قرارداد بزه‌کاران و گروه‌های بزه‌کار با سابقه و دارای سوء پیشینه (راهبرد ۳-۲-۹)؛
 - بکارگیری ابزارهای غیر کیفری برای کیفردهی به مجرمان ساکن روستا (راهبرد ۳-۲-۱۰)؛
 - ایجاد ساز و کار پایش و ارزشیابی تأثیرگذاری برنامه‌های پیشگیرانه و بررسی مشکلات و موانع اجرای اقدامات پیشگیرانه (راهبرد ۳-۲-۱۱)؛
 - مکان‌یابی و احداث مراکز انتظامی جدید در محدوده‌های جرم‌خیز و نیازمند حضور پلیس (راهبرد ۳-۲-۱۲)؛
 - نصب تابلو، نشانه و نمادهای بصری برای افزایش حس تعلق خاطر به محیط و هویت بخشی به فضاهای روستائی (راهبرد ۳-۲-۱۳).
- ج) راهبردهای توانمندسازی: راهبردهای توانمندسازی در پیشگیری از جرائم روستائی در سکونت‌گاه‌های روستائی شهرستان زنجان به شرح زیر است:

- افزایش مهارت‌های ارتباطی و تحکیم پیوندهای خانوادگی از طریق تسهیل ازدواج و ایجاد مراکز مشاوره و مددکاری اجتماعی (راهبرد ۳-۳-۱)؛
- انجام اقدامات مؤثر برای تأمین آسایش عمومی (راهبرد ۳-۳-۲)؛
- بکارگیری تمهیدات لازم برای افزایش رضایت‌مندی عمومی روستائیان (راهبرد ۳-۳-۳)؛
- تقویت سرمایه اجتماعی با تشکیل کانون‌ها و نهادهای مدنی (راهبرد ۳-۳-۴)؛
- ایجاد و گسترش سازمان‌های مردم‌نهاد برای مشارکت در امر پیشگیری از جرم و افزایش امنیت (راهبرد ۳-۳-۵)؛
- بازتوانی و کمک به آسیب‌دیدگان و خانواده آن‌ها و جبران آسیب‌های ناشی از وقوع بزهکاری و افزایش احساس عزت نفس و اعتماد به نفس آنان (راهبرد ۳-۳-۶)؛
- انجام اقداماتی برای افزایش استانداردهای زندگی در مناطق روستائی (راهبرد ۳-۳-۷)؛
- بکارگیری سیاست‌هایی برای توسعه زیرساخت‌ها و استقرار امکانات مناسب اشتغال و فعالیت و ظرفیت‌سازی برای ایجاد فرصت‌های شغلی (راهبرد ۳-۳-۸)؛
- ایجاد زمینه‌های مناسب برای آموزش مهارت‌های شغلی و تخصصی و ارتباطات اجتماعی و خانوادگی (راهبرد ۳-۳-۹)؛
- تلاش در جهت حل مشکلات اقتصادی و معیشتی روستائیان (راهبرد ۳-۳-۱۰).

گام دوم: تعیین معیارهای تصمیم‌گیری: دومین گام پس از تعیین راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی، تعیین معیارهای تصمیم‌گیری برای ارزش‌گذاری و وزن‌دهی به راهبردهای احصاء شده است. در این پژوهش ۵ معیار اهمیت راهبرد از منظر پیشگیری، کارایی و اثربخشی راهبرد در پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان، بودجه و هزینه‌مورد نیاز اجرای راهبرد و زمان مورد نیاز اجرای راهبرد، برای ارزش‌گذاری راهبردهای مشخص شده تعیین شده است.

گام سوم: تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری: پس از احصاء راهبردهای پیشگیرانه در گام نخست و تعیین معیارهای تصمیم‌گیری در گام دوم، در این مرحله ماتریس تصمیم‌گیری در مورد راهبردها براساس معیارها تشکیل شده است. بر این اساس راهبردهای پیشگیرانه به صورت سطری و معیارهای تعیین شده به صورت ستونی قرار گرفته‌اند. پس از تشکیل ماتریس خام ارزیابی راهبردها براساس معیارهای مورد نظر، این

ماتریس در اختیار ۳۲ نفر از نخبگان و صاحب‌نظران حوزه پیشگیری از بزهکاری قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا براساس معیارهای تعیین شده به هریک از راهبردها امتیازی بین ۱ تا ۵ اختصاص دهند. در جدول ۲ میانگین امتیازهای کسب شده برای هر راهبرد در معیارهای مورد بررسی براساس نظرسنجی از خبرگان و صاحب‌نظران این پژوهش آورده شده است.

جدول ۲. میانگین امتیازهای کسب شده برای هر راهبرد براساس نظرسنجی از خبرگان و صاحب‌نظران

معیارها					راهبردها
اهمیت راهبرد از منظر پیشگیری	کارایی و اثربخشی راهبرد در پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان	قابلیت اجرایی راهبرد در پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان	بودجه و هزینه مورد نیاز اجرای راهبرد	زمان مورد نیاز برای اجرای راهبرد	
۵	۴	۱	۳	۳	راهبرد ۱-۱
۳	۲	۴	۳	۵	راهبرد ۲-۱
۴	۴	۲	۱	۱	راهبرد ۳-۱
۴	۳	۲	۲	۲	راهبرد ۴-۱
۴	۳	۲	۲	۲	راهبرد ۵-۱
۴	۴	۲	۲	۲	راهبرد ۶-۱
۵	۴	۳	۲	۱	راهبرد ۷-۱
۳	۲	۲	۳	۳	راهبرد ۸-۱
۵	۵	۳	۲	۲	راهبرد ۱-۲
۵	۴	۴	۳	۳	راهبرد ۲-۲
۴	۴	۳	۳	۲	راهبرد ۳-۲
۴	۳	۲	۴	۳	راهبرد ۴-۲
۴	۴	۳	۳	۴	راهبرد ۱-۱-۳
۵	۴	۲	۲	۴	راهبرد ۲-۱-۳
۴	۳	۳	۴	۵	راهبرد ۳-۱-۳
۳	۴	۳	۳	۴	راهبرد ۴-۱-۳
۴	۴	۳	۳	۴	راهبرد ۵-۱-۳
۵	۵	۲	۲	۱	راهبرد ۱-۲-۳
۳	۴	۳	۴	۳	راهبرد ۲-۲-۳

ادامه جدول ۲. میانگین امتیازهای کسب شده برای هر راهبرد براساس نظر سنجی از خبرگان و صاحب‌نظران

معیارها					راهبردها
اهمیت راهبرد از منظر پیشگیری	کارایی و اثربخشی راهبرد در پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان	قابلیت اجرایی راهبرد در پیشگیری از جرائم روستائی شهرستان	بودجه و هزینه مورد نیاز اجرای راهبرد	زمان مورد نیاز برای اجرای راهبرد	
۴	۵	۲	۳	۱	راهبرد ۳-۲-۳
۵	۴	۱	۱	۲	راهبرد ۴-۲-۳
۴	۴	۴	۳	۳	راهبرد ۵-۲-۳
۳	۳	۳	۴	۳	راهبرد ۶-۲-۳
۵	۵	۲	۱	۲	راهبرد ۷-۲-۳
۳	۳	۲	۱	۱	راهبرد ۸-۲-۳
۳	۳	۴	۲	۲	راهبرد ۹-۲-۳
۴	۵	۳	۳	۲	راهبرد ۱۰-۲-۳
۵	۵	۲	۲	۱	راهبرد ۱۱-۲-۳
۴	۵	۳	۱	۱	راهبرد ۱۲-۲-۳
۳	۳	۳	۴	۲	راهبرد ۱۳-۲-۳
۳	۴	۳	۴	۲	راهبرد ۱-۳-۳
۴	۳	۲	۱	۱	راهبرد ۲-۳-۳
۳	۳	۲	۲	۱	راهبرد ۳-۳-۳
۵	۵	۳	۱	۱	راهبرد ۴-۳-۳
۴	۳	۲	۲	۲	راهبرد ۵-۳-۳
۳	۳	۳	۲	۲	راهبرد ۶-۳-۳
۴	۴	۲	۱	۱	راهبرد ۷-۳-۳
۵	۵	۱	۱	۱	راهبرد ۸-۳-۳
۳	۳	۳	۳	۲	راهبرد ۹-۳-۳
۵	۵	۲	۱	۲	راهبرد ۱۰-۳-۳

گام چهارم: رتبه‌بندی راهبردهای پیشگیرانه براساس خروجی روش تاپسیس؛ پس از تشکیل ماتریس تصمیم و واردکردن امتیازات مورد نظر نخبگان در مرحله بعد به نرمال کردن ماتریس تصمیم پرداخته شد. برای نرمال‌سازی مقادیر از روش برداری استفاده شد. پس از آن ماتریس تصمیم نرمال موزون تشکیل شد

و وزن هر معیار در درایه‌های (عناصر) مربوط به آن معیار ضرب شد. در مرحله بعد به محاسبه مطلوب‌های مثبت و منفی اقدام شد. در این مرحله برای معیارهایی که بار مثبت داشتند مطلوب مثبت بزرگ‌ترین مقدار و مطلوب منفی کوچک‌ترین مقدار آن معیار بود. همچنین برای معیارهایی که بار منفی داشتند مطلوب مثبت کوچک‌ترین مقدار و مطلوب منفی بزرگ‌ترین مقدار آن معیار بود. پس از محاسبه فاصله از مطلوب‌های مثبت و منفی و محاسبه راه‌حل مطلوب، میزان نزدیکی نسبی هر گزینه به راه‌حل مطلوب محاسبه شد. بر این اساس هرچه این مقدار به یک نزدیک‌تر باشد راهبرد به جواب مطلوب نزدیک‌تر و بنابراین بهتر و کارا تر است. در جدول ۳ امتیازها و رتبه هر راهبرد براساس معیارهای مورد نظر و با استفاده از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس آورده شده است.

جدول ۳. امتیازها و رتبه هر راهبرد براساس روش تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس

ردیف	راهبردها	امتیاز حاصل از مدل تاپسیس	رتبه راهبرد حاصل از مدل تاپسیس
۱	راهبرد ۳-۱-۳	۰/۰۵۴۵۱۴	۱
۲	راهبرد ۲-۱	۰/۰۵۰۹۶۹	۲
۳	راهبرد ۱-۱-۳	۰/۰۴۵۴۴۴	۳
۴	راهبرد ۵-۱-۳	۰/۰۴۵۴۴۴	۴
۵	راهبرد ۴-۱-۳	۰/۰۴۵۲۹۴	۵
۶	راهبرد ۲-۲-۳	۰/۰۳۸۷۲	۶
۷	راهبرد ۶-۲-۳	۰/۰۳۸۲۶۳	۷
۸	راهبرد ۲-۱-۳	۰/۰۳۷۶۱۷	۸
۹	راهبرد ۲-۲	۰/۰۳۷۳۳	۹
۱۰	راهبرد ۵-۲-۳	۰/۰۳۷۲۶۹	۱۰
۱۱	راهبرد ۴-۲	۰/۰۳۶۱۷۴	۱۱
۱۲	راهبرد ۸-۱	۰/۰۳۱۹۱۷	۱۲
۱۳	راهبرد ۱-۱	۰/۰۳۰۳۶۲	۱۳
۱۴	راهبرد ۱-۳-۳	۰/۰۳۰۳۶۲	۱۴
۱۵	راهبرد ۱۳-۲-۳	۰/۰۳۰۰۰۷	۱۵

ادامه جدول ۳. امتیازها و رتبه هر راهبرد براساس روش تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس

ردیف	راهبردها	امتیاز حاصل از مدل تاپسیس	رتبه راهبرد حاصل از مدل تاپسیس
۱۶	راهبرد ۱۰-۲-۳	۰/۰۲۶۷۴۱	۱۶
۱۷	راهبرد ۳-۲	۰/۰۲۶۲۰۷	۱۷
۱۸	راهبرد ۹-۳-۳	۰/۰۲۵۶۹۸	۱۸
۱۹	راهبرد ۹-۲-۳	۰/۰۲۴۳۰۹	۱۹
۲۰	راهبرد ۱-۲	۰/۰۲۲۴۲۷	۲۰
۲۱	راهبرد ۶-۳-۳	۰/۰۲۰۹۶۴	۲۱
۲۲	راهبرد ۳-۲-۳	۰/۰۱۹۱۲۱	۲۲
۲۳	راهبرد ۶-۱	۰/۰۱۸۵۶۸	۲۳
۲۴	راهبرد ۴-۱	۰/۰۱۷۸۷۱	۲۴
۲۵	راهبرد ۵-۱	۰/۰۱۷۸۷۱	۲۵
۲۶	راهبرد ۵-۳-۳	۰/۰۱۷۸۷۱	۲۶
۲۷	راهبرد ۷-۲-۳	۰/۰۱۶۵۲۱	۲۷
۲۸	راهبرد ۱۰-۳-۳	۰/۰۱۶۵۲۱	۲۸
۲۹	راهبرد ۷-۱	۰/۰۱۶۱۶۷	۲۹
۳۰	راهبرد ۴-۳-۳	۰/۰۱۴۵۱۵	۳۰
۳۱	راهبرد ۱۲-۲-۳	۰/۰۱۴۳۷۹	۳۱
۳۲	راهبرد ۱-۲-۳	۰/۰۱۳۹۴۳	۳۲
۳۳	راهبرد ۱۱-۲-۳	۰/۰۱۳۹۴۳	۳۳
۳۴	راهبرد ۴-۲-۳	۰/۰۱۳۶۶	۳۴
۳۵	راهبرد ۳-۳-۳	۰/۰۱۱۵۳۵	۳۵
۳۶	راهبرد ۸-۳-۳	۰/۰۰۸۸۴۸	۳۶
۳۷	راهبرد ۳-۱	۰/۰۰۸۸۰۲	۳۷
۳۸	راهبرد ۷-۳-۳	۰/۰۰۸۸۰۲	۳۸
۳۹	راهبرد ۲-۳-۳	۰/۰۰۷۳۸۱	۳۹
۴۰	راهبرد ۸-۲-۳	۰/۰۰۷۲۵۱	۴۰

گام پنجم: اولویت بندی راهبردهای پیشگیری از جرائم روستائی؛ براساس نتایج به دست آمده از رتبه بندی راهبردهای پیشگیری براساس روش تاپسیس و به منظور دستیابی به اهداف این پژوهش در این مرحله راهبردهای مورد تحلیل در این پژوهش در سه دسته راهبردهای اولویت اول، دوم و سوم دسته بندی شد. راهبردهای ردیف ۱ تا ۱۱ جدول ۳ به عنوان راهبردهای اولویت نخست، راهبردهای ردیف ۱۲ تا ۲۰ به عنوان راهبردهای اولویت دوم و راهبردهای ردیف ۲۱ تا ۴۰ به عنوان راهبردهای اولویت سوم دسته بندی می شوند.

بحث و نتیجه گیری

پیچیدگی ماهیت بزهکاری پیشگیری از آن را نیز مشکل می کند و رهیافت های چندگانه ای را می طلبد که کلیه عوامل خطرزا را در نظر بگیرد. تحلیل تک بعدی جرائم فاقد کفایت نظری است و اندیشمندان اعتقاد دارند راهبردهای گوناگون پیشگیری از جرم، از نظر منطقی نمی توانند به تنهایی مشکل بزهکاری در یک جامعه را برطرف کنند زیرا هر رویکردی ظرفیت خاصی را برای پیشگیری از جرم در اختیار قرار می دهد و بی شک مدل های چندبعدی و جمع بین این رویکردها با رعایت اصول و سیاست های کلی جامعه، ظرفیت بالاتری را ایجاد می کند. بر همین اساس، تنوع بزهکاری و تنوع مجرمان بالقوه، تنوع رویکردهای مقابله و پیشگیری از جرم را ضروری می سازد. رویکردهای مختلف هریک کارایی خاص خود را دارند و درخصوص برخی از جرائم یا گروه خاصی از مجرمان اثربخشی بالاتری دارند و یک برنامه راهبردی موفق در امر پیشگیری باید از مجموع این رویکردها بهره برداری به عمل آورد.

براساس یافته های پژوهش، به استثنای راهبرد «تولید و به هنگام سازی پایگاه داده مکانی و وضعیت، نوع و میزان جرائم در مناطق روستائی» که از جمله راهبردهای تشخیص و شناسایی است، سایر راهبردها دارای بالاترین امتیاز مدل تاپسیس شامل «اعزام افسران و کارشناسان پلیس به سکونت گاه های روستائی با میزان بالای رخداد جرم به منظور افزایش سطح آگاهی مردم»، «اطلاع رسانی و آموزش همگانی و تقویت ارتباط دوسویه پلیس و مردم به منظور پیشگیری از جرائم روستائی»، «برگزاری کارگاه های آموزشی در حوزه حفاظت از اموال و دارایی ها به منظور پیشگیری از جرائم روستائی» و «تولید کتاب، بروشور، فیلم، مستند و محصولات چند رسانه ای برای آشنایی مردم با مقوله بزهکاری و امنیت» از جمله راهبردهای آگاه سازی هستند. بر این اساس به نظر می رسد تأکید بر بخش آموزش و آگاه سازی اثربخش ترین

رویکرد در زمینه پیشگیری از جرائم روستائی در شهرستان زنجان است. همچنین حمایت از تولید و به‌هنگام‌سازی اطلاعات دقیق مکانی و توصیفی از چگونگی رخداد جرائم راهبرد مهم دیگر در زمینه پیشگیری از بزهکاری به‌ویژه در مناطق روستائی است.

برخی از راهبردهای داراری اولویت احصاء شده در این پژوهش با راهکارهایی که رضوانی و همکاران (۱۳۹۰) برای کاهش جرم سرقت دام در شهرستان قروه مورد تأکید قرار داده‌اند، همخوانی دارد. در این پژوهش راهکارهایی چون نصب دوربین مداربسته، نصب دزدگیر و استفاده از وسایل الکترونیکی هشداردهنده، افزایش تعداد پاسگاه‌ها و برقراری گشت‌های منظم و همچنین تشویق مردم به افزایش مشارکت اجتماعی برای ایجاد امنیت پیشنهاد شده است که با برخی از راهبردهای دارای اولویت در پژوهش حاضر شامل افزایش میزان نظارت طبیعی روستاییان و افزایش تعامل پلیس با مردم و افزایش نظارت‌های رسمی از طریق برقراری گشت‌های انتظامی همسو است. همان‌گونه که اشاره شد از جمله راهبردهایی که به‌عنوان راهبردهای دارای اولویت برای پیشگیری از جرائم روستائی در پژوهش حاضر ارایه شد، اطلاع‌رسانی، آموزش همگانی و افزایش سطح آگاهی مردم بود. ضرورت توجه به این امر مهم در پژوهش مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۰) و قاسمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۶) نیز مورد تأکید قرار گرفته است. در پژوهش مطیعی لنگرودی و همکاران آموزش و اطلاع‌رسانی به خانوارهای روستائی از طریق رسانه‌ها، بروشورهای آموزشی و مراکز بهداشت از جمله راهکارهای مقابله با جرائم مرتبط با مواد مخدر در نواحی روستائی بیان شده است. قاسمی‌نژاد و همکاران نیز توجه به آموزش‌های فرهنگی در نهادها، ادارات، مدارس و مراکز علمی را گامی مؤثر در شکل‌گیری نزاع‌های دسته‌جمعی در مناطق روستائی مطرح کرده‌اند.

پیشنهادها: با توجه به یافته‌های پژوهش موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

- فراهم کردن زیرساخت‌های مناسب برای مطالعه و تحلیل ناهنجاری‌های اجتماعی در مناطق روستائی از جمله طراحی و ساخت پایگاه داده مکانی و سامانه داده کاوی؛
- فرهنگ‌سازی برای افزایش امنیت عمومی و پیشگیری بزهکاری روستائی از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی، تولید کتاب، فیلم، بروشور و سایر محصولات فرهنگی؛
- افزایش سطح آگاهی‌های پلیسی از طریق تحقیق و توسعه و برگزاری دوره‌های آموزشی برای

- کارشناسان و افسران پلیس در رابطه با موضوع جرائم روستایی و همچنین ارایه برنامه‌های آموزشی هدفمند برای افزایش آگاهی روستاییان برای پیشگیری از جرائم روستایی؛
- ایجاد نهادهایی چون همیار پلیس در مناطق روستایی به منظور افزایش مشارکت مردم روستا برای پیشگیری از بزهکاری؛
- ایجاد ساز و کارها، زمینه‌ها و شرایط مناسب برای افزایش تعامل پلیس و مردم روستا؛
- بکارگیری اصول و روش‌های ایجاد پلیس اجتماعی برای نظارت طبیعی و کنترل‌های غیررسمی ایمنی و استفاده از فناوری‌های نوین و تجهیزات نظارتی؛
- شناسایی مناطق روستایی و جرائم روستایی حاد و بکارگیری تدابیر مناسب و خاص برای این مناطق.

سپاسگزاری

نگارندگان لازم می‌دانند تا از رییس دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان زنجان سرکار خانم خدیجه حیدری و همکاران ایشان برای حمایت از این پژوهش صمیمانه تشکر و قدردانی کنند.

فهرست منابع

- اصغری لقمجانی، صادق و حیدری، فاطمه. (۱۳۹۵). تحلیل فضایی عوامل مؤثر در افزایش میزان جرم در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان ادمی). کنفرانس ملی کشاورزی پایدار، محیط زیست و توسعه روستایی.
- بابایی، محمدعلی و انصاری، اسماعیل. (۱۳۹۳). تحلیل اقتصادی پیشگیری از جرم. مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، ۶(۱)، صص، ۳۱-۶۰. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=241562>
- حجاریان، احمد و قنبری، یوسف. (۱۳۹۲). شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های اجتماعی مؤثر در گرایش جوانان روستایی به اعتیاد در مناطق روستایی شهرستان اصفهان. اعتیاد پژوهی، ۷(۲۷)، صص ۶۷-۷۸. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=206958>
- رحمانی، بیژن؛ سعیدی، عباس؛ کارگر، بهمن و اصائلو، علی. (۱۳۹۵). تحلیل عوامل مؤثر بر وقوع نزاع در نواحی روستایی (مورد مطالعه روستاهای شهرستان خداآبند). پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۹(۳۵)، صص ۱۲۷-۱۵۲. قابل بازیابی از: http://journals.police.ir/article_9881.html
- رضوانی، محمدرضا؛ زارع، زهره؛ فرهادی، صامت و نیک‌سیرت، مسعود. (۱۳۹۰). جغرافیای جرم در نواحی روستایی با تأکید بر سرعت دام در بخش چهاردولی شهرستان قروه. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۶(۱)، صص ۳۸-۶۲. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=151085>
- ساداتی، محمد مهدی. (۱۳۹۰). پلیس و پیشگیری از جرائم بدون بزه‌دید. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۳(۱)، صص ۲۴-۱. قابل بازیابی از: http://osra.jrl.police.ir/article_9776.html

- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان. (۱۳۸۸). مطالعات برنامه آمایش استان زنجان، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.
- شایگان، فریبا. (۱۳۹۵). نقش نهادهای مذهبی در پیشگیری اجتماعی از جرم، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، (۳۹). صص ۹-۴۱. قابل‌بازیابی از:
http://cps.jrl.police.ir/content.php?pagename=showarticle&request_id=119342&journal_id=35
- شهریاری، مهدی. (۱۳۹۵). تحلیل فضایی وضعیت اعتیاد به مواد مخدر و اثرات اقتصادی و اجتماعی آن در خانوارهای ساکن در روستاهای سیستان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زابل.
- عشاری، طاها و نامیان فاطمه. (۱۳۹۸). فراتحلیل عوامل مؤثر بر پیشگیری از وقوع جرم. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، (۱)۱۴، صص ۳۳-۵۴. قابل‌بازیابی از:
http://journals.police.ir/article_20354.html
- علیوردی‌نیا، اکبر. (۱۳۹۳). مدیریت پیشگیری از جرم در ایران. فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، (۲)، صص ۳۷-۵۸. قابل‌بازیابی از:
http://www.jmsp.ir/article_7769_21a4d0d4eef8009a1eba48887956fcd2.pdf
- قاسمی‌نژاد، ابوذر؛ حسونند، باقر و قلی‌زاده، حامد. (۱۳۹۶). تحلیل شکل‌گیری نزاع‌های دسته‌جمعی در مناطق روستائی شهرستان سلسله. جغرافیای انتظامی، (۱۸)۵، صص ۱-۳۰. قابل‌بازیابی از:
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=316759>
- محمدمرادی، اصغر و اخترکاو، مهدی. (۱۳۸۸). روش‌شناسی مدل‌های تحلیل تصمیم‌گیری چندمعیاره، آرمان‌شهر، (۲). صص. ۱۱۳-۱۲۵. قابل‌بازیابی از:
<https://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=140381>
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن.
- مطیعی‌لنگرودی، سیدحسین؛ فرهادی، صامت و زارع، زهره. (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر گسترش اعتیاد در نواحی روستائی، (مطالعه‌ی موردی: دهستان چهاردولی غربی شهرستان قروه)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، (۱)۴۵، صص ۶۵-۸۵. قابل‌بازیابی از:
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=186671>
- نیازپور، امیرحسین. (۱۳۹۳). اساسی‌سازی حقوق پیشگیری از جرم در ایران. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، (۲)۶، صص ۱۱۱-۹۱. قابل‌بازیابی از:
http://jclr.atu.ac.ir/article_662_8dd4ce0c879d6c0f9734ec73dacf2a24.pdf
- Abedi, M. & Norouzi, G. H. (2016). A general framework of TOPSIS method for integration of airborne geophysics, satellite imagery, geochemical and geological data. *International Journal of Applied Earth Observation and Geoformation*, (46), pp 31-44. Retrieved from: <http://adsabs.harvard.edu/abs/2016IJAE...46...31A>
- Clarke, R. V. (1995). *Situational Crime Prevention (From Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention)*, (19), pp 91-150, Michael Tonry and David P Farrington, (eds.).
- Crawford, A. (2007). *Crime Prevention and Community Safety*, in M. Maguire, R. Morgan and R. Reiner (eds) *The Oxford Handbook of Criminology (4th edition)*, Oxford: Oxford University Press.
- DeKeseredy, W. S. (2015). New directions in feminist understandings of rural crime, *Journal of Rural Studies*, (39), pp 180-187. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S074301671400117X>
- Hastings, R. (2007). *Crime Prevention through Social Development and Canadian Communities: Coalition on Community Safety, Health and Well-being*. Institute for the Prevention of Crime, University of Ottawa.
- Home Office (2016). *Modern crime prevention strategies*. Retrieved from https://assets.publishing.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/544447/Modern_crime_prevention_strategies.pdf

- service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/509831/6.1770_Modern_Crime_Prevention_Strategy_final_WEB_version.pdf
- Hommel, P. (2009). Improving Crime Prevention Knowledge and Practice, Trends & Issues in Crime and Criminal Justice, (385). Retrieved from: <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi385>
- Hope, T. (1995). Community Crime Prevention, Crime and Justice, (19), pp 21-89. Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/1147595?seq=1#page_scan_tab_contents
- Hughes, G. Rowe, M. (2007). Neighborhood policing and community safety: Researching the instabilities of the local governance of crime, disorder and security in contemporary UK. Criminology and Crime Justice, 7(4). Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1748895807082059>
- Hwang, C. & Yoon, K. (2012). Multiple Attribute Decision Making, Berlin: Springer Verlag Management science.
- Joseph F, D. (2015). Crime in the Rural Context, International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences.
- Juska, A., Paulikas, V. (2006). Rural Marginalization, Policing and Crime in Lithuania. Police Practice and Research: An International Journal, 7(5), pp 431-447. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15614260601076066?mobileUi=0&journalCode=gprr20>
- Little, J., Panelli, R., & Kraack, A. (2005). Women's fear of crime: A rural perspective. Journal of Rural Studies, 21(2), pp 151-163. doi:10.1016/j.jrurstud.2005.02.001. Retrieved from: https://www.academia.edu/2968273/Womens_fear_of_crime_A_rural_perspective
- Mc Causland, R. & Vivian, A. M. (2010). Why Do Some Aboriginal Communities Have Lower Crime Rates than Others? A Pilot Study, the Australian and New Zealand Journal of Criminology, 43(2), pp 301-332. Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1375/acri.43.2.301>
- Mc Cullagh, C. (1999). Rural crime in the Republic of Ireland. In G. Dingwall and S. Moody. (Eds.). Crime and Conflict in the Countryside. Cardiff: University of Wales Press.
- Rawlinson, E. (2004). Crime prevention through social development. Irish Journal of Applied Social Studies, 5(1) pp 6-7. Retrieved from: <https://arrow.dit.ie/ijass/vol5/iss1/1/>
- Rephann, T. J. (1999). Links between rural development and crime, Papers in Regional Science, (78), 365-386. Retrieved from: <https://www.semanticscholar.org/paper/Links-between-rural-development-and-crime-Rephann/02e8befd5f2af5c63e9d6ef248380e775b6e0769>
- Scott, J., Hogg, R. (2015). Strange and stranger realities: Social constructions of rural crime in Australia. Journal of Rural Studies, (39), pp 171-179. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0743016714001259>
- Shaw, Victor N. (2006). China under Reform: Social Problems in Rural Areas, China Report, 42(4), pp 341-368. Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/000944550604200401>
- Smith, M.J., & Clarke, R.V. (2012). Situational crime prevention: Classifying techniques using good enough theory. In Welsh, B. C., & Farrington, D. P. (Eds.). The Oxford handbook of crime prevention. Oxford University Press.
- Sutton, A. Cherney, A. and White, R. (2008). Crime Prevention: Principles, perspectives and practices, Cambridge University Press.
- United Nations Economic and Social Council. (2002). Action to promote effective crime prevention,

- ECOSOC Resolution 2002/13. Retrieved from: <https://www.unodc.org/justice-and-prison-reform/crime-prevention>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). Handbook on the Crime Prevention Guidelines, Criminal Justice Handbook Series, United Nations, New York. Retrieved from: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Crime_Prevention_Guidelines_-_Making_them_work.pdf
- Van Dijk, J. J. M. & De Waard, J. (1991). Two-dimensional typology of crime prevention projects: With a bibliography. *Criminal Justice Abstracts*, (23), pp 483-503. Retrieved from: <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/a-two-dimensional-typology-of-crime-prevention-projects-with-a-bi>
- Waller, E. (1984). Crime prevention through social development: A discussion paper for social policy makers and practitioners. Ottawa: Canadian Council on Social Development.
- Weatherburn, D., Indermaur, D. (2004). Public Perceptions of Crime Trends in New South Wales and Western Australia, *Crime and Justice Bulletins*.
- Weisheit, & Donnermeyer, J. (2000). Change and Continuity in Crime in Rural America, *Criminal Justice*, Vol. 1, the Nature of Crime: Continuity and Change, pp. 309-357. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/237429911>
- Woods, M. (2005). *Rural geography, Processes, Responses and Experiences in Rural Restructuring*, London: SAGE Publication Ltd
- Xu, L., & Yang, J. B., (2001). Introduction to multi-criteria decision-making and the evidential reasoning approach, Manchester School of Management.